

การศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน
วิชาสังคมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

นางสาวสร้อยนันทน์ ศรีประทีภย์

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาคศึกษามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-780-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017100

117850876

A STUDY OF SCHOOL ENVIRONMENT FACILITATING
SOCIAL STUDIES INSTRUCTION AS PERCEIVED BY SOCIAL STUDIES
TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS, BANGKOK METROPOLIS

Miss Saratsanan Sripratak

A Thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Secondary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-780-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวสรสนันท์ ศรีประตักษ์

ภาควิชา มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย พานิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชาภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์)

.....กรรมการที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย พานิช)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาวิมลกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา อุทัยรัตน์)

สร้อยพันธ์ ศรีประทักษ์ : การศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชา
สังคมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร (A
STUDY OF SCHOOL ENVIRONMENT FACILITATING SOCIAL STUDIES INSTRUCTION
AS PERCEIVED BY SOCIAL STUDIES TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS, BANGKOK
METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา ผศ.ดร.วัลย์ พานิช, 124 หน้า. ISBN 974-578-780-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชา
สังคมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ
สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ และสภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการจัดการ
โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ถามครูสังคมศึกษาจำนวน 355 คน ซึ่งสุ่มได้จากโรงเรียนมัธยม
ศึกษา 37 โรงเรียน ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ครูสังคมศึกษารับรู้ว่า โดยส่วนรวมโรงเรียนมีลักษณะสภาพ
แวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด
ครูสังคมศึกษารับรู้ว่า โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาใน
ระดับมากในประเด็นต่อไปนี้ คือ การมีพระพุทธรูปประจำโรงเรียน ห้องเรียนมีแสงสว่างมีการถ่ายเท
อากาศและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนที่เหมาะสม บริเวณโรงเรียนและอาคารเรียน
ได้รับการตกแต่งให้เป็นระเบียบและสวยงาม

2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ครูสังคมศึกษารับรู้ว่า โดยส่วนรวมโรงเรียนมีลักษณะสภาพ
แวดล้อมด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด
ครูสังคมศึกษารับรู้ว่า โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาใน
ระดับน้อยในประเด็นต่อไปนี้ คือ การสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนกล้า
แสดงออก การเปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง และการจัดแข่งขันตอบปัญหาทางสังคมศึกษา

3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการจัดการ ครูสังคมศึกษารับรู้ว่า โดยส่วนรวม
โรงเรียนมีลักษณะสภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการจัดการที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาใน
ระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดครูสังคมศึกษารับรู้ว่า โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร
และการจัดการที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับน้อยในประเด็นต่อไปนี้ คือ การพาครูไป
เยี่ยมชมการเรียนการสอนของโรงเรียนอื่น การเปิดโอกาสให้ครูแสดงความสามารถทางวิชาการ และ
การพบปะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารกับครู

ภาควิชามัธยมศึกษา.....

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา.....

ปีการศึกษา2533.....

ลายมือชื่อนิติศศิริอรุณศรี ศรีประทักษ์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา[Signature].....

ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

SARATSANAN SRIPRATAK : A STUDY OF SCHOOL ENVIRONMENT FACILITATING SOCIAL STUDIES INSTRUCTION AS PERCEIVED BY SOCIAL STUDIES TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. WALAI PANICH, D.Ed., 124 pp. ISBN 974-578-780-9

The purpose of this research was to study school environment facilitating social studies instruction as perceived by social studies teachers in secondary schools in Bangkok Metropolis in the three aspects : physical environment, academic environment, and administrative and organizational environment. A set of questionnaires constructed by the researcher was administered to 355 social studies teachers which were randomly selected from 37 secondary schools under the jurisdiction of the Department of General Education in Bangkok Metropolis.

The findings of the study were as follows:

1. In the aspect of physical environment, the social studies teachers perceived that the physical environment as a whole actually facilitated social studies instruction at the low level. Considering in detail, however, the physical environment facilitating social studies instruction at the high level included the presence of Buddha Image in the school, classrooms having adequate light, ventilation and instructional facilities, and the beautiful and orderly decoration of school compound and buildings.
2. In the aspect of academic environment, the social studies teachers perceived that the academic environment as a whole actually facilitated social studies instruction at the high level. Considering in detail, however, the academic environment facilitating social studies instruction at the low level included the student-centered instruction, the arrangement of activities that encourage students' self-expression, giving students the opportunities for self-study, and the arrangement for social studies quiz competition.
3. In the aspect of administrative and organizational environment, the social studies teachers perceived that the administrative and organizational environment as a whole actually facilitated social studies instruction at the high level. Considering in detail, however, the administrative and organizational facilitating social studies instruction at the low level included providing teachers opportunities to observe other school's social studies instruction and perform academic competency, and having casual recreational meeting of school administrators and teachers.

ภาควิชามัธยมศึกษา.....
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา.....
ปีการศึกษา2533.....

ลายมือชื่อนิติ*กวีสัมพันธ์ ตรีรัตน์*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา*ว. มน*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย พานิช อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่เอาใจใส่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และช่วยพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยอย่างสม่ำเสมอตลอดมา ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์ ประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัณย์ วิทยาวุฒิภูล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา อุทัยรัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนที่เป็น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 37 โรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และเป็นกำลังใจด้วยดีมาโดย ตลอด ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดา ซึ่งสนับสนุนให้การศึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

สร้อยนันท์ ศรีประทักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความ เป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบ เขตของการวิจัย.....	5
ข้อคกลง เบื้องต้น.....	5
คำจำกัดความในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ความสำคัญของสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่อการ เรียนการสอน	
วิชาสังคมศึกษา.....	9
สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ.....	11
ความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ.....	11
สภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่ดี.....	13
สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ.....	24
ความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ.....	24
สภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่ดี.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการจัดการ	35
ความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และการจัดการ	35
สภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการจัดการที่ดี	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
งานวิจัยในประเทศ	40
งานวิจัยในต่างประเทศ	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
การศึกษาค้นคว้าข้อมูล	51
การสร้าง เครื่องมือในการวิจัย	51
ตัวอย่างประชากร	53
การ เก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ปัญหาและข้อ เสนอแนะ	75
สรุปผลการวิจัย	76
อภิปรายผลการวิจัย	79
ข้อ เสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	97

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	98
ภาคผนวก ข รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	100
ภาคผนวก ค รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	102
ภาคผนวก ง หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	106
ภาคผนวก จ ตัวอย่างแบบสอบถาม.....	111
ประวัติผู้เขียน.....	124

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	ตัวอย่างประชากร.....	54
2	สถานภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	58
3	แสดงมัชฌิม เลขคณิตและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพแวดล้อมด้าน กายภาพ.....	59
4	แสดงมัชฌิม เลขคณิตและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพแวดล้อมด้าน วิชาการ.....	63
5	แสดงมัชฌิม เลขคณิตและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพแวดล้อมด้าน การบริหารและการจัดการ.....	68